

Posudek školitele na diplomovou práci Jaroslava Chramosty *Filozofický revizionismus v Československu mezi lety 1956-1968*

Kolega si vybral zajímavé téma, které je v posledních letech opět centrem pozornosti filozofů a historiků myšlení, stále je ale otevřené dalšímu zkoumání. Se značnou pečlivostí a pílí zpracoval historické a antropologické myšlení tří klíčových „revizionistických“ filozofů, Kosíka, Kalivody a Machovce.

Autor dokáže kompetentně reprodukovat myšlenky analyzovaných filozofů i vstupovat do debaty s dosavadní sekundární literaturou (Kopeček, Šámal, Mervart, Hauser, Mareš a Andělová aj.) a v některých momentech ji případně korigovat nebo s ní zajímavě diskutovat.

Z práce bych zdůraznil pět momentů, kde autor v diskusi s dosavadní literaturou prokázal samostatný přístup, jakkoli je podle mě nedostatečně rozvinul a využil:

- 1) Jedním z nejlepších momentů práce zůstane vstup autora do sporu mezi Kalivodou a Machovcem (s. 58-63), který o mnoho let později výroční číslo Filozofického časopisu (na základě vzpomínek Josefa Zumra a historické analýzy Jana Mervarta) traktovalo poněkud tendenčně jako střet mezi strážcem oficiálního kurzu Machovcem a takřka odpůrcem režimu Kalivodou. Autor vrací polemiku k tématu a ukazuje věcné jádro některých Machovcových námitek, stejně jako přesvědčivě problematizuje předpoklad, že Kalivoda by měl být v daném kontextu vnímán jako oponent moci (je pravda, že oproti Zumrovi a Mervartovi je autor zvýhodněn tím, že se mezitím objevil rukopis Machovcovy nevydané poslední polemiky). Nabízí se několik návazných otázek: Jak reagovat na situaci rozporu mezi dobovou a pamětnickou recepcí na jedné straně a prameny na straně druhé? Jak rekonstruovat dobovou polemiku bez přijetí dobové polemické mřížky a přitom ne pouze deskriptivně?
- 2) Autor polemizuje i s Andělovou a Marešem a jejich výkladem Kosíkova pojetí dějin v práci o radikálních demokratech (s. 65-66). S jistým polemickým vtípem jim imputuje tezi, že dokladem Kosíkovy otevřenosti vůči neteleologickému pojetí dějin je pro ně vlastně historické selhání radikálních demokratů. Myslím, že to je pádný argument a že jistě najde řadu textových dokladů, že Kosík v dané době odkazoval k teleologickému pojetí dějin: svou práci přece nepsal ve vzduchoprázdnu, ale v převládajícím marxistickém paradigmatu. Otázka ovšem zní: Má smysl brát jako bernou minci rámeček, který je dobově vnucený a Kosík jej nemohl otevřeně kritizovat, anebo ta místa jeho práce, které naznačují průhledy k jinému pojetí dějin a historickému aktérství?
- 3) Pozoruhodná je autorova reinterpretace Kosíkova *Dialektiky konkrétního* (s. 70-75), kde proti důrazu některých dosavadních interpretů (Hauser aj.) na momenty, které sblíží Kosíka s dobovou západní produkcí (odcizení, hegelovské motivy) rekonstruuje Kosíka především jako revolučního myslitele, který překonává Lukácsovo hegelovství a stahuje rozum do dějin, které samotné vnímá jako smysluplné jen proto, že jsou místem svobodné lidské aktivity. Otázka zde zní: Existuje mezi tímto postojem a mezi Kosíkovým opuštěním revoluce, které autor reflektuje v závěru (a které patrně vedlo u Kosíka k jakési teoretické melancholii) nějaké konkrétnější rozpracování jeho pojetí revoluční emancipace?
- 4) Pozoruhodné je též zahrnutí „antihumanismu“ Milana Průchy, zde je ale škoda, že jej autor nedokázal vytěžit k hlubšímu dialogu.

- 5) Pozoruhodná je rovněž schopnost autora vstoupit do debaty s Jamesem Satterwhitem a odmítnout jeho tvrzení o národních cestách marxistického humanismu. I zde je ale autor příliš stručný a tak se vnucuje podezření, že jeho námitkou je v podstatě tvrzení, že každý z diskutovaných myslitelů myslel jinak. To je jistě pravda, ale i vzhledem k některým opakujícím se motivům podmíněným specifiky české intelektuální tradice pravda poněkud nedostatečná.

Slabou stránkou práce je bohužel to, že autor nedokáže z jednotlivých případných postřehů a adekvátních rekonstrukcí přejít dál, k vlastní nové interpretaci a tvořivému dialogu s myšlením tehdejších marxistů, což je dvojnásobná škoda, protože jisté náběhy k takovému dialogu jeho práce bezesporu obsahuje. Práce tak i v částech, kde by mohla a měla být více původní a analytická, padá do popisnosti, a většina zajímavých momentů se bohužel utopí ve značně deskriptivní šíři autorova textu.

Je nicméně pravda, že očekávat původní dialogický výkon od diplomové práce je poněkud maximalistická představa, jakkoli se domnívám, že očekávat to od diplomové práce, která chce zkoumat myšlení Kosíka, Kalivody a Machovce je vlastně základní a minimalistický požadavek.

Kolega Chramosta napsal pozoruhodnou práci obsahující vedle poctivého zpracování tématu i některé pozoruhodné intelektuální impulzy. Vzhledem ke stupni jejich rozvinutí navrhuji hodnotit práci známkou *velmi dobře*.

Praha 8. června 2018

Ondřej Slačálek